

PROVIMI I MATURËS SHTETËRORE 2017

SESIONI I

SKEMA E VLERËSIMIT TË TESTIT

VARIANTI B

Lënda: Letërsi e thelluar

Udhëzime të përgjithshme:

- Testi përbëhet nga dy pjesë.
- Testi përmban një total prej 40 pikësh.
- Testi ka 20 pyetje. 10 me zgjedhje dhe 10 me zhvillim.
- Për pyetjet me zgjedhje përgjigja e saktë vlerësohet me 1 pikë.
- Për pyetjet me zhvillim përgjigjet konsiderohen orientuese dhe në skemë parashikohen variantet e mundësive të përgjigjeve të nxënësve.

PJESA I

Shekspir

Jul Cezari (Akti III, Skena I)

Pyetja 1	C	1 pikë
Pyetja 2	C	1 pikë
Pyetja 3	B	1 pikë
Pyetja 4	A	1 pikë
Pyetja 5	D	1 pikë

Pyetja 6 2 pikë

➤ **Kahet e kontrastit:**

I lartë- poshtë u shtrive

I lartë – Në kaqë pak t'u shtrydhe

➤ **Funksioni**

- Kontrasti thekson kundërvënien midis çfarë ishte dhe përfaqësonte Cezari dikur dhe si është tani, i vrarë pabesisht dhe i shtrirë pa lavdi.

OSE

- Thekson tragjizmin e figurës së Cezarit: sa madhështor dikur dhe tani vrarë pabesisht dhe flakur përdhe pa lavdi.

1 pikë Nëse identifikon dy kahet e kontrastit.

DHE

1 pikë Nëse shpjegon funksionin që ai luan.

0 pikë Nëse përgjigja e dhënë nuk i përmbahet thelbit të pyetjes ose nuk ka përgjigje.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 7 (a) 2 pikë➤ **Mjetet e stilistikës:**

- Epite: *Qesár i lartë!; trim, dre.*
- Psthirrma: *oh, është e drejtë;*
- Apostrofë: *Cezar i lartë; Më ndje Qesar!*
- Metaforat: *Ishte zemra jote (e botës); Ishe pyll' i këtij dreri*
- Krahasimi: *si një dre ..*

2 pikë Nëse identifikon dy mjete të stilistikës.

OSE

1 pikë Nëse identifikon vetëm një mjet të stilistikës.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 7 (b) 1 pikë➤ **Imazhi:**

- Krijohet imazhi i një heroi të fuqishëm që tronditi botën, i bukur, i shkathët e i egër, i fuqishëm, si dreri, i vrarë me tradhti.

1 pikë Nëse tregon imazhin e krijuar.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 8 **2 pikë**➤ *Interpretim i plotë*

- Në lexim të parë duket sikur Mark Antoni i pranon dhe i mbështet kundërshtarët e Cezarit. Ai e di se ai është një rrezik për Brutin dhe bashkëpunëtorët e tij dhe se ai duhet të hiqet sikur është në anën e tyre, me qëllim që të jetojë. Për këtë ai i siguron ata se kanë besimin e tij
- Në nëntekst, gjaku është vula e vrasjes dhe pavarësisht se ai bashkon duart me ta, kjo është momentale, ata tashmë janë të shënuar nga gjaku i derdhur. Gjaku në duart e Antonit, si ngjyrë e luftës, e shënjon atë si një instrument për t'u hakmarrë kundër vrasësve të Cezarit.

➤ *Interpretim i pjesshëm*

- Mark Antoni i pranon dhe i mbështet kundërshtarët e Cezarit.

2 pikë Nëse interpreton **në mënyrë të plotë** nëntekstin e veprimit të Mark Antonit.

OSE

1 pikë Nëse interpreton **në mënyrë të pjesshme** veprimin të Mark Antonit, duke e parë atë vetëm në kuptimin e drejtpërdrejtë.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 9 **3 pikë**➤ *Analiza e plotë*

- Mark Antoni tronditet kur sheh Cezarin e vranë dhe të shtrirë, mbuluar nga gjaku. Pavarësisht se ai përpiqet t'i fshehë ndjenjat e dëshpërimit, mërzi, për të mos rënë në sy të komplotistëve, sërish në fjalët e tij kuptojmë adhurimin për figurën e Cezarit. *Cezar i lartë! Kaq posht'u shtrive; Në kaqë pak t'u shtrydhë? Lamtumirë!*
Ai e shpreh qartë se është gati të vdesë nga dora e tyre, por kjo të ndodhë pranë trupit të Cezarit. Fjalët që ai thotë te trupi i pajetë i Cezarit, mbartin një ton të rëndë, shpesh solemn, adhures. Të gjitha këto na çojnë natyrshëm në mendimin se ai, pavarësisht momentit, s'do t'i falë kurrë vrasësit.
- Antoni është mbështetës i frymës së Cezarit dhe vlerëson deri në adhurim Cezarin; është besnik i tij, një tipar ky që duket qartë në të gjithë replikën.
Ai është i guximshëm dhe stoik përballë vdekjes: *se sikur të rroj dhe njëmijë vjet të tjera/ veten s'e gjej kaq gati që të vdes*. Madje ai do të vdesë nga dora e atyre që vranë Cezarin. Antoni vuan që për momentin duhet të bëjë paqe me ta: *E zë për dor' armiqt' e tu të gjaktë*. Ai i konsideron ata gjakatarë, armiq. Të gjitha këto detaje janë tregues se Antoni nuk do ta fashitë hakmarrjen e tij.

➤ *Analiza e pjesshme*

- Antoni e donte shumë Cezarin dhe do të hakmerret kundër vrasësve të tij. Në të gjitha fjalët e tij ndihet adhurimi për të.

2 pikë Nëse analizon **në mënyrë të plotë** pse Antoni mund të kthehet ë të ardhmen në një armik të Brutit

OSE

1 pikë Nëse analizon **në mënyrë të pjesshme** pse Antoni mund të kthehet ë të ardhmen në një armik të Brutit.

DHE

1 pikë Nëse mendimin e mbështet me ilustrime nga fragmenti.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 10 3 pikë

➤ Përgjigje e plotë

- Heroi tragjik në vepër është Bruti.

Ai është heroi kryesor i saj, edhe pse vepra mban emrin e Cezarit. Tek ai përmblihen të gjitha tiparet e heroit tragjik të Rilindjes evropiane: është heroi që lufton në emër të idealeve të larta; në emër të së drejtës, edhe pse në kushte të pabarabarta me kundërshtarët e tij, të cilët do ta çojnë drejt vdekjes së pashmangshme; është heroi që sakrifikon veten në shërbim të së drejtës dhe së vërtetës, duke qenë njëherazi heroi humanist i kohës.

Ai zotëron cilësi të larta morale e shpirtërore: vret duke dashur, por jo për hakmarrje apo për urrejtje; ai është largpamës në raport me formën e sundimit. Mënyra se si i drejtohet Antonit në fragment, dëshmon për pjekurinë, butësinë, drejtësinë dhe zemërgjerësinë e tij.

➤ Përgjigje e pjesshme

- Heroi tragjik është Bruti. Ai e vret në emër të idealeve ta larta.

➤ Ilustrime

- *Antón, mos e kërkó vdekjen prej nesh. Shih zëmrat plot mëshirë, dhe mëshira; Për vojtjet e përgjithëshme të Romës etj.*

2 pikë Nëse interpreton **në mënyrë të plotë** se Bruti është heroi që përfaqëson frymën humaniste në vepër.

OSE

1 pikë Nëse interpreton **në mënyrë të pjesshme** se Bruti është heroi tragjik që përfaqëson frymën humaniste në vepër

DHE

1 pikë Nëse mendimin e mbështet me ilustrime nga fragmenti.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

PJESA II**Fishta****Lahuta e Malcisë**

Pyetja 12	A	1 pikë
Pyetja 13	C	1 pikë
Pyetja 14	C	1 pikë
Pyetja 15	B	1 pikë
Pyetja 16	A	1 pikë

Pyetja 17 (a) 2 pikë➤ **Momenti:**

*ku un marrë hijen e ndo 'i vashe
me ty shoqe ase kushrinë,
t' mësojshem këputat si me nisë,
si me qepë si me qindisë?*

➤ **Shpjegimi**

Autori zgjedh t'i shpalosë cilësitë e Tringës (vajzë punëtore) përmes fjalëve të Zanës së Madhe, gjatë vajtimit, në rikthimin e saj në të shkuarën.

OSE

Për Trinëgn dhe cilësitë e saj flet Zana e Madhe, një qenie mitologjike, që gjatë vajtimit kthehet në një figurë njerëzore (si nëna që vajton fëmijën që nuk e ka më).

1 pikë Nëse zbulon momentin u shfaqen tiparet e Tringës.

DHE

1 pikë Nëse shpjegon të veçantën e teknikës së rrëfimit.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 17 (b) 2 pikë➤ **Tiparet e Zanës së Madhe:**

Tipare njerëzore: vajton pranë të vdekurit, qepte dhe qëndiste me Tringën;

Tipare tradicionale të grave shqiptare;

Është e pushtetshme, magjike: lan me ujë akulli;

E shkrirë me natyrën;

Do lirinë e kombit.

2 pikë Nëse identifikon dy tipare të Zanës së Madhe.

OSE

1 pikë Nëse identifikon vetëm një tipar të Zanës së Madhe.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 18 **3 pikë**➤ **Figura stilistike është similituda (ose thjesht krahasim):**

*si ajo hana përngjat hyllit,
kur bân dielli me prendue.*

➤ **Imazhi**

- Në këtë krahasim përfshihen disa elementë të natyrës: hëna, ylli, dielli në perëndim, një natyrë në lëvizje, e ngërthyer në të gjithë elementët e saj.
Imazhi është ngacmues: lidhet me perëndimin diellit dhe bukurinë e ndriçimit të yllit të natës.
Nënteksti është i fuqishëm për nga organizimi i figurës: e vetmja dritë në errësirë është ylli (Tringa) dhe hëna që e rrethon atë me dritëhijen e saj është Zana e Madhe. Të gjitha ngjyrat vijnë e përzihen natyrshëm, në këtë imazh pamor në lëvizje.

1 pikë Nëse identifikon figurën e stilistikës.

DHE

2 pikë Nëse përshkruan **në mënyrë të plotë** imazhin e krijuar.

OSE

1 pikë Nëse përshkruan **në mënyrë të pjesshme** imazhin e krijuar.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 19 **2 pikë**

- Këngët e vajeve kanë këto pika takimi me fragmentin e dhënë nga Lahuta e Malcisë:
 - Ato i këndohen njeriut të vdekur dhe janë një rit që ndiqet duke e vajtuar të vdekurin në prani të tij, Në fragmentin e dhënë i këndohet Tringës së vdekur, trupi i së cilës ndodhet i pranishme përpara Zanës së Madhe;
 - Në këngët e vajit nuk përmendet fjala vdekje, është tabu - e njëjta situatë edhe këtu (*çili sytë, mos mbaj mëri, t'ka rënë një hije e rëndë*);
 - Në këngët e vajit renditen tiparet e të vdekurit, momentet më të spikatura të jetës së tij, si dhe kujtimet më të bukura me atë që s'është më- edhe në këtë fragment ndodh e njëjta gjë;
 - Në këngët e vajit përmasat e dhimbjes në këngët e vajit hiperbolizohen, duke bërë pjesë të vuajtjes shpirtërore edhe natyrën apo qeniet mitologjike- edhe në këtë fragment ndodh e njëjta gjë.
 - Pyetjet retorike sigurojnë një dialog imagjinar me të vdekurin për të ndarë dhimbjen me lexuesin;
 - Epitetet e përdorura për të vdekurin zgjidhen nga më të bukurit e fondit të figuracionit popullor. Të tilla janë edhe epitetet metaforikë që përdoren për Tringën (*moj hajmalí, morí rrezja npër frangí drita e syvet*)
 - Lloji i vargut 8- rrokësh në *Lahutën e Malcisë* është gjithashtu tipik edhe për vajet popullore.

2 pikë Nëse identifikon dy momente të tilla në fragmentin e dhënë.

OSE

1 pikë Nëse identifikon vetëm një moment të tillë në fragmentin e dhënë

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 20 **2 pikë**➤ **Vargjet:**

- *mirë po e láte / me ujë gurre e lot të syvet*
*A s'po sheh kush ástht tue t'lá?...
Ástht tue t'lá, moj, Zana e Madhe:*

*ástht tue t'lá me ujë prej akullit
e me lot të syvet t'ballit*

me ta xanë zogun e verës;
me ta xanë t'mjerin e vocërr,

➤ **Përsëritja e vargjeve lidhet me:**

- ngadalësimin e ritmit të veprimit, tipike kjo për eposet, në të cilët pasazhet lirike jo të shumta shoqërohen me rimarrje vargjesh në të njëjtën formë ose në formë të ngjashme.

OSE

- theksimin e mesazhit, në rastin konkret thekson kryerjen e ritit të larjes së të vdekurit, por jo vetëm kaq, ajo thekson shpalosjen e dhimbjes së pakufi të Zanës për vdekjen e Tringës.

OSE

- theksimin e veprimit të kapjes së zogut të verës për Tringën, por në këtë rast theksohet dhimbja që sjell robëria (i mjeri, i vocërr)

1 pikë Nëse identifikon një moment të përdorimit të përsëritjes.

DHE

1 pikë Nëse shpjegon funksionin e këtij përdorimi.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.